

BUITENPOST, DE HERVORMDE KERK

Een steen in de kerkmuur draagt het opschrift J H S . MARIA / MCCCCXCI en geeft het bouwjaar aan van het ruime laatgotische gebouw, dat evenwel in de jaren 1611-1613 na een brand werd herbouwd. Dat vermeldt het opschrift op een andere steen:

ANº 1594 IN APRILE VBRANDE / DEESE KERKCKE DOOR INLEGE
/ RINGE VA (T?) LANDTSCHAPS SOL / DATE EN WERDE WEDEROM
OP / GETIMMERT IN A01611 DOOR 'T BELEID VANDE E
CRIETMAN / HERBRNDA MET VIJF GECOMMITTEERDE WITTE
GEMEENTE / SOO KERKCKVOOCHDEN / ALS EIGENERFDE EN
ANNO 1613 VOLMAECKT . /

Na de herbouw werd het exterieur van de kerk gewit, maar het gebouw verloor deze kleur bij de restauratie van 1978. Eerder gedeeltelijk dichtgemetselde vensters werden ook heropend en tegen de zuidmuur trok men steunberen op.

De zware, zeer gesloten, 12de-eeuwse toren is na de herbouw van de kerk in de 17de eeuw verhoogd. De spits is na een brand in 1956 vernieuwd. Eerder namelijk in 1790 en 1886, onderging de toren ingrijpende herstellingen. Voor de reformatie bevatte de toren twee door koepelgewelven afgedekte kapellen.

Het **kerkinterieur** is fraai van ruimtewerking. De kerkruiimte wordt afgedekt door een vlakke houten zoldering, die een in 1948 aangebracht plafond vervangt. Het oude gewelf verdween in 1875. De kerk van Buitenpost is met name van belang vanwege het **kerkmeubilair**, dat uit verschillende eeuwen dateert en ook diverse stijlen weerspiegelt, maar niettemin een zeer gaaf geheel vormt. De **preekstoel** met eenvoudig rococo-snijwerk werd in 1769 samen met het doophek voor f 450-0-0 gemaakt door Egbert Hoef. De koperen **lezenaar** is versierd met het spiegelbeeld - monogram F.R - van ds Franciscus Rondaan, die op 28 mei 1769 de preekstoel met een toepasselijke preek in gebruik nam. Aan de preekstoel bevindt zich een fraaie koperen **doopbekkenhouder** met sierlijke rococo-vormen. Behalve de gewone mannen- en vrouwenbanken bezit de kerk een aantal tegen de noordwand geplaatste herenbanken:

- a. met wapens van Epeüs à Meinsma en Auckien Brants à Boelens uit de tweede helft van de 17de eeuw;
- b. met de wapens van Cornelius Livius van Bouricius en Elske van Viersen van omstreeks 1750;
- c. met de wapens van Tjerck Boelens en Maeycke Pietersdochter uit de 17de eeuw;
- d. met het wapen van de familie Jeltinga uit 1614;
- e. met de wapens van Livius van Scheltinga en Wisck van Kinnema uit de tweede helft van de 17de eeuw.

De initialen op een 17de-eeuwse herenbank ten oosten van de preekstoel zijn die van Feycke van Herbranda en Wypck van Hettinga.

Andere herinneringen aan adel en patriciaat zijn vier ruitvormige **rouwborden** voor Feeco van Jeltinga (1636), Wisck van Kinnema (1668), Livius van Scheltinga (1670) en Eelckien van Haersma (1643) en voorts grote **rouwkassen** voor Baudina Lucia Aebinga van Humalda (1777), Martinus van Acronius (1780), Catharina Wiskia van Haersma (1794), Gaius van Scheltinga (1730), Wia Catharina van Boersma (1720) en Cornelius Luvius van Bouricius (1757). De rouwkas voor Martinus van Acronius is versierd met handschoenen, helm, sporen, degen en wapenrok. Het Fries Museum bezit nog drie uit de kerk afkomstige rouwborden. Wel in de kerk bewaard bleef een **epitaaf** met grafschrift voor de predikant Gerardus Croddebosch (1660).

De kerkvloer is belegd met een groot aantal, merendeels rijk gebeeldhouwde **grafzerken**. Van voor de reformatie is bewaard gebleven het zandstenen **doopvont**, dat na een verblijf in het Fries Museum in de kerk terugkeerde. Het gotische stuk dateert uit de tweede helft van de 15de eeuw en is beneden versierd met duivelskoppen en daarboven met afbeeldingen van Petrus met de sleutel, Paulus met het zwaard, het Godslam met de kruisvaan en de zichzelf in de borst pikkende en zijn jongen voederende pelikaan, symbool van de zichzelf opofferende Christus.

Het monumentale orgel van 1877 is gebouwd door de Firma Van Dam en heeft een voor die firma en voor die tijd karakteristiek front, waarin een rudimentair rugpositief is opgenomen. Bij de bouw kreeg het

instrument een aangehangen pedaal, maar de mogelijkheid voor uitbreiding met een vrij pedaal werd opengelaten. Bij de restauratie in 1974 door de Firma Fama en Raadgever is dat vrij pedaal inderdaad tot stand gekomen.

De dispositie luidt nu:

HOOFDWERK:

Bourdon 16'
Viola 16' (disc.)
Prestant 8'
Holpijp 8'
Octaaf 4'
Quint Prestant 3
Octaaf 2'
Roerfluit 4
Cornet 3 sterk
Trompet 8' (bas en disc.)

POSITIEF:

Salicionaal 8'
Viola di Gamba 8'
Roerfluit 8'
Salicet 4'
Flute travers 4'
Quinfluit 3'
Gemshoorn 2'
Klarinet 8'
Tremulant

PEDAAL:

Subbas 16'
Prestant 8'
Octaaf 4'
Bazuin 16'

S. ten Hoeve
1984

Literatuur:

- Voorlopige lijst der Nederlandsche Monumenten van geschiedenis en kunst. Deel IX (Friesland), 's-Gravenhage 1930.
- Graftschriften tussen Vlie en Lauwers, Achtkarspelen, Leeuwarden 1950.